

Vzpored zborovanja V. pokrajinske skupščine UJU Poverjeništvu Ljubljana.

V zmislu čl. 18. Pravil UJU in § 15. Poslovnika UJU poverj. Ljubljana sklicuje se V. pokrajinska skupščina UJU poverjeništvu Ljubljana

na 4. in 5. julija 1925 v Šoštanj.

Dne 4. julija v soboto:

I. Ob pol 10. uri dopoldne seja širjega sosveta z odseki v dvorani Sokolskega doma:

1. Izročitev došlih predlogov in resolucij odsekom.

2. Pomnožitev odsekov z delegati po čl. 21. e) poslovnika.

3. Skupno posvetovanje širjega sosveta z odseki.

II. Seje odsekov se vrše takoj po seji širjega sosveta in se nadaljujejo popoldan. Odseki zbirajo v Sokolskem domu in v šoli.

ZBOROVANJE ODSEKOV.

1. Stanovsko in šolsko politični odsek: **Projekt novega šolskega zakona.** Referent Ivan Dimnik, urednik »Učit. Tovarisa« v Ljubljani.

2. Narodno-prosvetni in kulturno-pedagoški odsek: **Enoten poslovnik za oba odseka.** Referent Vilibald Rus, sreski šolski nadzornik v Kranju.

3. Odsek za stanovski naraščaj: **Poročilo o delovanju okrajnih odsekov za naraščaj in smernice za bodoče delo.** Referent Anton Skala, strokovni učitelj v Mariboru.

4. Odsek za obmejno šolstvo in neodrešeno ozemlje: **Poročilo o delovanju in smernice.** Referent določil odsek.

5. Gospodarski odsek: **Račun in proračun Pov. UJU.** Referent M. Fegic, glavni blagajnik Pov. UJU v Ljubljani.

6. Pravno-obrambni in tiskovni odsek: **Ustanovitev pravnega zastopstva za učiteljstvo in poslovnik za pravno-obrambno zastopstvo.** Referent določil učiteljsko društvo za Maribor — mesto.

Opomba: V svrhu lažjega poslovanja so se združili nekateri odseki. Dopolnitev referentov in eventualne spremembe se objavijo naknadno. Odseki bodo obravnavali tudi došle predloge in pripravili poročila in resolucije za delegacijo in glavno zborovanje. Okrajni odseki naj pošljejo takoj svoja poročila referentom.

DRAGOTIN JAKOPEC:

Projekt šolskega zakona in obmejno šolstvo.

Projekt šolskega zakona leži pred nami! Vsak ga opazuje iz svojega vidika. Jaz n. pr. kot obmejni šolnik. Čakal in čakal sem, da se oglasi kateri drugi obmejni tovariš, kajti takih nas je precej. Nikakor nimam namena se siliti v ospredje, podati hočem samo inicijativo, pa če že hočete, hočem podregniti, da vsaj mi, ki smo sedaj faktično na meji, dvignemo svoj glas in svoje želje glede tega zakona, da ne bo prepozno!

Osnovnošolski zakon je zakon, po katerem se bodo vzgajale bodoče generacije, je zakon, ki naj dogradi zgradbo naše ljube domovine. Vsled tega je dolžan vsakdo, da izrazi svoje želje. Ta dolžnost bi morala prevejati vse obmejne tovariše. Šolski zakon ni zakon, katera je naj čitali in študirali samo učitelji, ampak tudi druga inteligenca. Naše časopisje ni v tem oziru dosti k temu pripomoglo. Za učiteljstvo je prinesel projekt naš stanovski list — za druge kolikor mi je znano samo eden slovenski dnevnik.

Moja zadača je govoriti o tem projektu samo z ozirom na obmejno šolstvo, kakor je tudi razvidno iz naslova. Po mojem mnenju je slaba stran tega zakona ta, ker ne omenja smotra in položaja obmejnega šolstva in učiteljstva niti z besedico. Marsikdo si bo mislil, da to tudi ni potrebno. Popolnoma druga mnenja pa je šolnik, ki deluje tu že več let in ki kolikortoliko pozna razmere šol na meji. Obmejno šolstvo na meji mora biti na višku in mora delati državni čast. To pa se da doseči le potem zakona, ki natanko opredeli smoter in položaj obmejnega šolstva in učiteljstva. Na čem

Vsi delegati in predsedniki društev imajo pravico in dolžnost udeleževati se razprav v odsekih, glasovalno pravico pa imajo samo stalni odsekovski člani in pomnoženi člani odsekov po točki 1. 2. gornjega dnevnega reda.

Pozivamo delegate, da za časa zborovanja odsekov sodelujejo v kateremkoli odseku in tako z aktivnim sodelovanjem pozitivno porabijo čas na skupščini.

III. Ob 1/2 16. uri (takoj po prihodu popoldanskega vlaka) se prične v dvorani Sokolskega doma

ZBOROVANJE DELEGACIJE.

1. Otvoritev in overovljenje delegatov.

2. Poročilo poverjenikovo: Poročilo poverjenik tov. Luka Jelenc.

3. Poročilo tajnikovo: Poročilo strokovni tajnik tov. Rudolf Dostal.

4. Blagajnikovo poročilo: a) račun poverjeništvu, b) proračun poverjeništvu, c) račun »Zvončka«, d) proračun »Zvončka«. Poročilo glavni blagajnik tov. Mirko Fegic.

5. Poročila odsekov: Poročajo načelniki odsekov.

6. Resolucije za pokrajinsko skupščino dne 5. julija.

Sestava odseka za redakcijo smernic.

7. Nasveti.

Dne 5. julija v nedeljo:

POKRAJINSKA SKUPŠČINA.

Začetek točno ob 1/2 10. uri v dvorani Sokolskega doma.

Dnevni red:

1. Otvoritev skupščine.

2. »Sedanja doba in učiteljstvo«. — Poročilo tov. Anton Hren, šolski upravitelj v Studencih pri Mariboru.

3. »Administrativne in pravne zadeve učiteljstva z ozirom na sedanji položaj«. — Poročilo tov. Pavel Flerč, referent v ministrstvu prosvete v Beogradu

4. Resolucije.

UJU poverjeništvu Ljubljana:

Luka Jelenc,
poverjenik.

Mirko Fegic, Rudolf Dostal,
glavni blagajnik, strokovni tajnik.

Opomba: Predlogi, resolucije in nasveti se morajo poslati poverjeništvu najkasneje do 1. julija t. l.

trpijo sedaj obmejne šole: Učiteljstvo ni stalno — nihče ne sili na mejo, ker so razmere, kar se tiče hrane in stanovanja, slabe, zelo slabe. Temu se bo odpomoglo le potem zakona, ki bo tudi upošteval razmere, v katerih živi obmejno učiteljstvo in jih tudi vsled tega primerno nagradil.

Osnovni zakon bi moral tudi vsebovati določbo, da naj se na mejo namestijo le taki učitelji, ki so narodno popolnoma zanesljivi, ki se ne dajo od nobene in v tem pravcu vplivati. Tako so delali Nemci! Na eksponirane šole so pošiljali same take učitelje, o katerih so bili prepričani, da bodo prav gotovo njihovim ciljem in težnjam ustregli.

V šolskem zakonu bi morala stati tudi določba, da imajo drugi privatni in državni uradniki, poduradniki podpirati narodno delo učiteljstva na meji, ne pa, kakor se žalibog večkrat zgodi — ovirati.

V šolskem zakonu bi morala stati tudi določba, da naj država podpira po potrebi z denarnimi podporami obmejno šolstvo. Mnogo je siromašnih obmejnih občin, ki kljub najboljši volji ne morejo vzdrževati šol na oni višini, katera jim za obmejne šole pripada.

Našel sem samo par primerov, ki jasno govore zato, da naj naše poverjeništvu UJU ukrene potrebne korake, da se položaj in smoter obmejnega šolstva natanko opredeli k novim šolskim zakonom.

Pozivljam pa tudi druge obmejne tovariše, naj tudi oni postavijo predloge. Držimo se pregovora: Več glav več ve! Zgane naj se pa tudi ostala javnost!

V obrambo.*

Z ozirom na vest v zadnji številki Vašega cenj. lista, prosim, da uvrstite v prihodnji številki sledeče vrstice:

Sprejel sem vabilo na predavanje učiteljstva Logaškega okraja za 13. t. m. po dolžnosti. Predmet: o temeljnih pojmih sociologije, je nepolitičen ter sem gg. učiteljem izrecno zadržal, da nisem pripadnik nobene politične stranke ter mi bo naloga predavati stvarno s poljudnoznanstvenega stališča. Pripomnil sem, da učitelji niso dobili v šoli najmanjše podlage v socialnih vedah in da jim je torej težko poučiti se o tem potomo samozobrazbe, ker po eni strani današnje publikacije in posebno časopisje, ne dajejo nikakega stvarnega pouka, po drugi strani pa so sociološke knjige drage in nimamo še preglednega, enotnega, sistematičnega dela.

Radi tega je nazor dopisnika, da bi se morebiti na razpravi pretresavalo kako politično raziranje, docela neosnovano. Res je le, da edino sociološka izobrazba daje človeku sploh možnost orijentirati se med političnimi strujami, saj je gotovo, da so politične stranke ponajveč izrasle iz socialnega gibanja celo takrat, ko imajo precej omejene programe recimo naprednega, republikanskega, kmečkega in dr. Brez sociološke izobrazbe sploh ni mogoča stvarna kritika kakega programa. Ker pa so v moderni državi predpogoj vsemu napredku razvite, samozavestne politične in gospodarske stranke, bi bila pravzaprav dolžnost države že potom osnovane šole dati državljanom potrebnega pouka za udeleževanje v političnem državnem življenju. Seveda danes, ko so jela po vseh

* Dasi se z vsemi utemeljitvami g. dr. H. Tume ne strinjamo, smatramo za kulturni škandal, da se na indirekten način prepove udeležba pri predavanju, ki ima nadaljno - izobraževalen in znanstven značaj. Učiteljstvo je že toliko zvelo, da bi samo znalo izluščiti eventualna tendenciozna tolmačenja, o katerih bi se pa bilo prej potreba prepričati. Vlada jih kaj lahko ugotovi po komisariju, ki bi ga lahko poslala, ker je bilo predavanje prej javljeno. Vsekakor je postopanje za učiteljstvo ponižujoče!

Op. uredn.

Učiteljski pravnik.

—§ Stalnost po čl. 14., 18., 26., 54. in 56. urad. zakona; prošnje za priznanje stalnosti in obenem za priznanje in nakazilo 4. skupine položajne plače. Glasom odloka ministrstva prosvete z dne 30. marca 1925. O. N. br. 16.847 (»Osn. Nastava« br. 12., str. 343) mora vsak učitelj(ica) zaprositi po 3 letih službovanja (če je v tem času napravil usposobljenostni izpit) za prevedbo iz začasne v stalno službo. Pripominjamo, da se zaprosi za prevedbo v stalno službo s 1. dnem po dopolnjenih 3 letih službe, oziroma s 1. dnem po položajem praktičnem izpitu, če se je ta napravil po 3 letih službovanja. — Primerne obrazce (tiskovine) za te prošnje je založila »Učit. tiskarna«. Tiskovina je na celi polji, da služi obenem za ovitek in stane 1 Din.

Naša gospodarska organizacija.

—g Učiteljska samopomoč. Društvo U. S. se prav lepo razvija. Dan za dnem se priključajo za sprejem v društvo novi priključenci. Dne 24. junija 1925 je bilo 1185 vpisanih članov, okrog 200 priglasičenih. Posmrtnina za ta dan znaša 5925 Din. Sprejem starejših tovarišev(ice) — dan 45 let — bo z avgustom 1925 zaključen. Hitite s prijavi, da ne bo prepozno! — Nova društvena pravila so v tisku. Člani, ki so bili po 20. maju 1925 sprejeti, bodo prejeli s sprejemnimi listi že nova pravila (takoj po natisku!); stari člani naj si popravijo v starih pravilih ona mesta, kjer so kake izpremembe. Nova pravila bo v celoti priobčil »Učit. Tovarisa« še o velikih počitnicah 1. 1925. Člani U. S., ne prezrite te številke! Agitirajte pri svojih tovarišicah, tovariših in njih soprogah, pri učiteljskih vdovah, profesorjih in njih soprogah, da se priključijo za sprejem v U. S. — Novi priključenci naj vselej sporoče društveni upravi sledeče podatke: Ime, dan, mesec, leto rojstva, rojstni kraj in bivališče; v mestih ulico in številko. Priložite za odgovor znamko za 1 Din. — V času velikih počitnic 1925 pozove uprava še

državah prevladovati načela boljše vizma in fašizma, t. j. naj vlada v državi le ena stranka, da je samo ta državotvorna in vse druge državi nevarne, ni ob tem mogoče misliti, da bi bil sociološki pouk stvarno in znanstveno pravičen, kajti ravno sociologija smatra kot državotvorne le stranke, ki imajo osnovna tla v prirodnem razvoju države in človeške družbe. Ravno sociologija kaže, kako se iz družbe snujejo vedno novi pojavi, nove organizirane ljudske skupine, katere šele ustvarjajo življenje države in ji zadoja smer razvoja. Človeška družba je edino tvorilna, t. j. temeljno načelo vsake sociologije. Iz nje so se kot eden najimenitnejših pojavov izkristalizirale v razvoju tekem tisočletij današnje moderne države in le po prirodnih silah, ki gonijo človeško družbo, se države pretvarjajo in preoblikujejo v smeri napredka človeštva.

Jugoslavija je konstitucionalna država. V okviru sedaj veljavnih zakonov je torej vsaka prepoved izobrazbe nekonstitucionalna in žali temeljne pravice državljanov. Tako smatram indirektno preprečenje poljudno znanstvenega predavanja na željo učiteljstva samega. Z enakimi ukrepi seveda vsaka vlada le priznava načelo fašizma in boljše vizma, t. j. izključuje vsako mišljenje, ki je vladajoči stranki zoprno. Sociologija pa je nauk o razvoju človeške družbe k svobodi — torej gotovo boljše vizmu in fašizmu enako protiven. Iz tega stališča je prepoved predavanja umiliva. S prepovedjo je na mislečemu učiteljsvu tudi izrečeno, da mora učiteljstvo iskati svojo lastno pot za samozobrazbo. Nasilno preprečenje izobraževanja potom oblasti — je smrt vsakemu napredku, na mora postati tudi smrt vsaki državi. Tako uči, žal zaman zgodovina, tako uči sociologija.

Prirodoslovne vede XIX. stoletja so kljub vsemu pritisku državnih in konfesijskih organizacij zreolucionirale duhove v spoznanju prirodnih sil, človeštvu v prid — socialna veda XX. stoletja pa je na potu, da zreolucionira srca in duše v usmerjenju človeške volje — odpre pot svobodi in dejanju.

Dr. H. Tuma.

enkrat vse one priglašence, ki so se za sprejem v društvo priključili že pred več meseci (leti), a do danes še niso spolnili pogojev (vplačili), da store to takoj, ker se jih bo drugače smatralo za nepriglašene. Prijav brez sprejemnih pristojbin društvo ne more upoštevati. — Društvena uprava prosi vse one člane, ki imajo kakšne zaostanke v plačilih, da jih ob času poravnajo. Če vem in sem na to opozorjen, da svojih društvenih obveznosti že eno ali več let nisem poravnal, potem ne zaslužim obzira, da se me šteje za člana. Kot član spolnujem redno svoje dolžnosti, ko pa ne želim več biti član, sporočim to društveni upravi. Članski prispevki in posmrtnine so visoke, zaostanki bi znašali prav kmalu večje zneske. Zato prosimo: Bodite v plačilih točni! — Prispevek za 100. smrtni slučaj (E. Bohinc) bodo plačali člani pozneje. — Društveni načelnik in upravnik (tov. Iv. Kočjančič) bo v času velikih počitnic odsoten iz Ljubljane. Zato prosi, da pošljate vse prijave za U. S. pismeno na njegov naslov (Ljubljana, Gosposvet-ska cesta 13, vrata 10), pošta mu jih bo že dostavila na poletno bivališče. Obenem pa prosi, da naj cenjeni priglašenci malo potrepe, če ne bi dobili zaželjenih pojasnil takoj z obratno pošto; prej ali slej bo tudi njih zadeva rešena. Vesele počitnice!

Književnost in umetnost.

Vse tu navedene knjige in publikacije se dobe v Učiteljski knjigarni v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

Ocene.

—k Trg. korespondenca. Spisala prof. Albert in Franjo Sič. Založilo Trg. društvo Merkur za Slovenijo v Ljubljani. V. 8° 462 str. Cena vez. Din 80, po pošti pripravljeno Din 6 več.

Ravnokar izšla knjiga je sestavljena na podlagi praktičnih izkušenj in obsega vsotvarilno, ki spada v okvir trg. korespondence in bančnega dopisovanja. V metodičnem oziru znači delo znamenit napredek dosežanih domačin in tujih knjig vrste: vsi trgovski slučajji se namreč vršijo pri isti firmi, tako da se more učence ali uslužbenec seznaniti v istem kontorju z dopisi vseh vrst, ki jih piše ob raznih prilikah svojim trg. prijateljem in bankam, ter z vsemi odgovori, ki jih sprejme od njih. Pregledno ter po največjih, običajnih in predpisih so sestavljeni oddelki o uporabi telegrafa, pošte, poštnohranilnega (prej čekovnega) urada, o specijali, carini in prekmorskih dobavah. Seznam rečenice omogoča porabo raznovrstnih oblik v dopisovanju; bogata